# СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 240. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 14. жовтня, 1924. VOL. XXXII. No. 240. Jersey City, N. J., Tuesday, October 14, 1924. THREE CENTS.


## Американська Федерація Праці закликає до вибору Конгресу прихильного робітникам.

ВАШИНГТОН, 12. жовтня. — Виконавчий комітет Американської Федерації Праці видав до робітників, зорганізованих у юніях, заклик, в якому взиває їх подавати свої голоси лишень за кандидатами, прихильними робітникам.

Федерація Праці звертає увагу робітникам, що лишень такий конгрес, в якому більшість мають прихильні робітникам сенатори й конґресмени, може бути корисний робітництву.

### ВИБОРЧА АҐІТАЦІЯ ДЕЙВИСА.

ІНДІЯНОПОЛИС, 11. жовтня. — Демократичний кандидат Дейвис веде тепер аґітацію по середно-західних стейтах.

Нині промовляв він до величезних зборів у сьому місті. В своїй промові нападав він на клич републиканців, що мовляє Америка стоїть перед вибором: або Кулидж або хаос (безладдя). Дейвис каже, що аж тоді буде хаос, як Кулидж буде вибраний.

### ВЕЛИКА ДЕМОНСТРАЦІЯ ЗА ЛА ФОЛЕТОМ В ШИКАҐО.

ШИКАҐО, Илинойс, 11. жовтня. — Сенатор Ла Фолет, котрий почав зі свого міста свою аґітацію в західних стейтах, Десятки тисяч народа ждали на нього на двірци та машерували демонстраційним походом улицями міста. Сенатор підносив у своїй заяві до ґазет той факт, що його прихильники складаються йому на виборчі видатки, а не так, як других партіях, у котрих кандидат їздить за гроші, зложені йому з гори богачами.

Демонстрація звернула на себе увагу навіть у републиканських кругах, які досі дивилися на Ла Фолета яко на зовсім неповажного кандидата.

### ВЕЛИКА РЕҐІСТРАЦІЯ ВИБОРЦІВ.

ВАШИНҐТОН, 11. жовтня. — З усіх сторін доносять сюди, що в сьогорічних возьмуть участь богато більше виборців, як в попередних.

В місті Ню Йорку преміром реґіструвалося майже 10 процентів більше управнених до голосовання, як при послідних президіяльних виборах.

### СВАРКА ЗА ЗЛОМАННЄ СТРАЙКУ БОСТОНСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ.

ВАШИНҐТОН, 12. жовтня. — Заряд демократичної партії заявляє, що президентови Кулиджови неслушно приписують зломанне страйку бостонської поліції. Після сеї заяви, вся заслуга належиться тодішному бостонському мейорови Пітерсови.

### ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ПОЛІТИКИ ҐОМПЕРСА.

НЮ ЙОРК, 12. жовтня. — Кількох місцевих юнійних провідників, які зорґанізували виборчий комітет для попирання кандидатури Дейвиса, видали протест проти політики Ґомперса, президента Американської Федерації Праці, а специяльно проти його попирання кандидатури сенатора Ла Фолета. Вони кажуть, що Федерація Праці не має права аґітувати при виборах. Вони збираються ширити серед юній аґітацію за Дейвисом.

### ХОЧУТЬ ОТВОРИТИ УСТА КУЛИДЖОВИ.

ВАШИНҐТОН, 12. жовтня. — Републиканські провідники мають бути сильно невдоволені з мовчанки президента Кулиджа. На їх думку, ся мовчанка почина тепер сильно шкодити його кандидатурі й вони стараються намовити президента, щоби він брав участь у кампанії. Кулидж покищо хоче далі мовчати.

### ДОГЕРТІ ВІДГРОЖУЄТЬСЯ.

ВАШИНҐТОН, 12. жовтня. — Бувший ґенеральний прокуратор (міністер судівництва) Догерті, котрий мусів уступити кілька місяців тому назад з уряду через свої звязки з нафтярами та бутлеґерами, заявляє публично, що він пише тепер про свої справи книжку, з котрої буде можна довідатися богато досі невідомих фактів.

### ЗЛОВИЛИ ДВА ВЕЛИКІ КОРАБЛІ, ПАЧКУЮЧІ ГОРІВКУ.

НЮ ЙОРК, 12. жовтня. — Федеральні прогибіційні урядники піймали на повнім морю, яких 30 миль від американського берега, два великі кораблі, наладовані вщерть горівками й другими напитками. Вартість сконфіскованих напитків подають на два міліони долярів.

Урядники вважають справу цікавою тому, що кораблі зловлено, як вони стояли 30 миль від американського берега, тоді як досі звичайно не чіпано кораблів, які виплинули поза 12 миль від берега.

### АМЕРИКАНСЬКІ БАНКИРІ ЗБИРАЮТЬСА ДО ВДІЛЕННЯ ПОЗИЧКИ НІМЕЧЧИНІ.

НЮ ЙОРК, 12. жовтня. — Помимо свята Колумба американські банкирі почнуть завтра продавати бонди німецької державної позички після пляну ґенерала Доса.

Позичку орґанізує фірма Морґана, котра за своє посередництво має діставати півшеста міліона долярів комісового.

### НОВИЙ НАПАД ВІДОМОГО ОПРИШКА.

НЮ БРИТЕН, Конетикат, 12. жовтня. — Вся поліція Злучених Держав пошукує тепер ославленого вже в Америці опришка Джералда Чепмена, котрий в квітни 1923 року втік з вязниці в Атленті, де він сидів за міліоновий рабунок почти. Вчора рано місцева поліція захопила його при рабунку каси одного банку. Він стріляв до полісмена, вбив його на місци та втік. Поліція зловила його товариша, і від него довідалася, хто був його товариш.

### ЗАЯВИ ВИБОРЧИХ СИМПАТІЇ.

Вустер, Месечуссетс, 12 жовтня,— Польські політичні клюби Нової Англії заявилися на зборах своїх представників за кандидатурою теперішнього президента Кулиджа.

### ВИБОРЧА ДЕБАТА

Ню Йорк, 12. жовтня. — Два визначні місцеві адвокати дебатували нині над кандидатурою Ла Фолета й Дейвиса. За кандидатурою Дейвиса говорив Самуель Антермайер, соціялістичний провідник, за Ла Фолетом Морис Гилквит.

Гилквит доказував, що вибір Ла Фолета причиниться богато до поступу й розвою краю; він представляв Дейвиса за чесного чоловіка, котрий однак не розуміє пекучих економічних питань нинішнього дня. Антенмайер не годився з проектом Ла Фолета перенесення залізниць на власність держави та перебору обмеження влади судів, хоча признав, що суди часто обмежували безправно права робітників.

Провідник дебати шикаґовський відомий карний оборонець Даров заявив, що йому все одно, хто побє Кулиджа, коби лишень його побити.

### ПОВСТАНЧИЙ РУХ НА УКРАЇНІ.

З Буковця повідомляють, що там через Яси одержано звістку про вибух дуже поважного повстання в одеськім районі. Гаслом до повстання послужила відмова селян давати збіжа совітській владі До повсталих селян мало приєднатися військо. Повстанці нібито рушили на Одессу, куди повтікали представники совітської влади. Кілька маґазинів з військовою амуніцією немовбито висаджено у повітря. Дальших відомостий про це повстання не одержано.

У чигиринському повіті на Київщині протягом останніх трох місяців оперував повстанчий відділ онажка і Цибульського, який доконав богато нападів на совітські склади та комуністичні партійні установи Большевицьке військо тепер розбило цей відділ, при чім Оняжка й Цибульського розстріляно на місці. У Києві побито „селькора" уманьскої селянської ґазети Запаска а в с Григорівцях на Чернигівщині зроблено замах на вбивство „селькора" Міцяка.

### ЦУКРОВАРСЬКА ПРОМИСЛОВІСТЬ НА УКРАЇНІ.

Уманська філія цукротресту обнимає 49 цукроварень, але з них тільки 20 працюючих, 7 цукроварень арендують установи 22 не працюють. Для усіх цих цукроварень націоналізовано 121,379 десятин землі, з того орної 109.819 десятин. В цукроварських маєтках відчувається брак живого і мертвого інвентаря. Одна сівалка припадає на 1048 десятин, один плуг на 113 десятин. Коней є всього 1635 голов, волів — 2200 голов. Цукроварні сподіються одержати 2.845.601 берковців і виробити 6.400.000 пудів цукру.

### 130 РОКІВ ОДЕСЬКОГО ПОРТУ.

Дня 4. вересня с. р. відсвяткувала Одеса 130 літню річницю істнования свого порту. При цій нагоді відбулось урочисте відслонення портових складів.

### З [illegible] ТОВАРИСТВ ПОМОЧІ ПИСМЕННИКАМ

Центральний Комітет Злучених Товариств міста Рочестер, Н. Й., прислав 10.00 долярів на поміч писменникам. Сі гроші товариство сейчас вислало славному поетови В. Самійленкови, до Києва. Грімке слава чесним робітникам молота міста Рачестер, що не забувають про робітників пера.

### ВИБОРИ.

При виборах до ради міста Ковна, столиці Литви, Литовці здобули 31 місць. Поляки 16, Жиди 21, а Москалі 3.

З того видно, що в Ковні 1½ раза більше жидів, ніж Поляків.

При виборах на опільському Шлеську вибрано 3 німецьких центровців, 1 націоналіста і одного комуніста. Поляки перепали, бо не здобули 60 тисяч голосів. Так само не могли вони переперти свого посла до німецького парляменту, між тим як Німці мають всеж таки своїх послів у польськім соймі. З того видно, як справедливо антанта вирішила національні границі. Польська держава дістала в дарунку майже половину не-польського населення, котре вона тепер „огнем і мечем", „правем і левем" старається спольонізувати. І якже тут може бути мова про якийсь дійсний мир. Дайте народам волю, а тоді жадайте, щоби вони тихо сиділи.

### ДЕМОНСТРАЦІЯ В БУДАПЕШТІ.

З нагоди ювилею 60-ліття заснования першого соціялістичного інтернаціоналу в Будапешті відбулися демонстрації в часі яких прийшло до острого конфлікту з поліцією.

### ТРИ РАЗИ АРЕШТОВАНИЙ МІНІСТЕР.

Райтер, міністер справедливости в Копенгазі, був у ночи з 28. на 29. IX три рази арештований поліцією. Міністер вертав пішки з Клямпенборґу до Копенгаґи, а що там тепер злодії обкрадають вілі панів, що виїхали на свіжий воздух, так поліціянти брали свого міністра за одного з таких нічних пташків і ловили його аж три рази.

### АТЕНТАТ НА БУДЕННОГО.

Совітські часописи доносять, що якийсь ґеорґійський селянин стрілив до Буденного і тяжко його ранив. Буденний, що з капраля колишньої царської армії, став ґенералом кавалерії в большевицькім війску, визначався страшною жорстокостю. Він тепер гуляв на Кавказі, розстрілюючи без милосердя тамошних повстанців. Мабуть не вадить і йому пізнати, як смакує куля.

### БОРОТЬБА ЗІ СТРАШНИМ ВОРОГОМ ГУЦУЛЬЩИНИ.

Польські ґазети доносять, що в повітах Гуцульщини, діткнених сифілісом, який панує там від 1848 р. почали польські власти масовий перегляд населення та масове лічення недужих на державний кошт. До тепер переглянено 25.000 осіб, з яких 1500 віддано на лічінне, яко діткнених сифілісом.

### САМБІРСЬКИЙ ПРОЦЕС.

В Самборі почався політичний процес, проти 31 осіб з Бориславщини обвинувачених в комунізмі.

### В ПОГОНІ ЗА БАНДИТОМ'

Розвідчик польської поліції Птасевіч, підчас погоні за відомим бандитом Олексою Карповим зі Сільця в Сокальщині, стрілив за ним і поклав його трупом на місці. Карпова шукали суди, яко убійника Василя Пелеха в Сільці.







## УКРАЇНСЬКІ ВИСОКІ ШКОЛИ У ЛЬВОВІ.

ЛЬВІВ, 22. вересня. (Вл. кор.) — Кураторія Українських Високих Шкіл — Політехніки та Університету — склала кошторис видатків на утриманне цих шкіл у наступаючім академічнім році.

Усіх видатків, при найскорійшім обчисленні, буде СОРОК ДВІ ТИСЯЧІ ДОЛЯРІВ.

Щоб покрити ці видатки, край має дати двадцять тисяч долярів. УКРАЇНСЬКА АМЕРИКА МАЄ ДАТИ ДЕСЯТЬ ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ. Непокритими лишаються дванадцять тисяч долярів.

Край свої двадцять тисяч зложить. Зубожілий і виснажений, він стягнеться з останнього й свою повинність перед рідною культурою виконає.

Чи так саме виконає свою вдвоє меншу повинність без порівнання богатша й сильнійша американська Україна? Слово тепер за нею.

Вписи на Українські Високі Школи йдуть. Разураз приходять батьки бойкотованих студентів, що досі вчились на польських школах, і прохають приняти їх дітей до українських шкіл. „Ми переконались, — кажуть вони, — що тільки своя національна наука чогось варта; чужа тільки світить, але не гріє".

Слово за Америкою. Треба зложити десять тисяч долярів на Українські Високі Школи в краю. Вписи йдуть. Час не жде. Край вірить, що Америка свою повинність виконає.

### ВИБОРЧА АҐІТАЦІЯ.

ЛОНДОН 12. жовтня. — Політичні партії почали завзяту виборчу аґітацію. Найскорше і найпильнійше взялась до діла Партія Праці.

Кажуть, що ліберали і консерватисти порозуміються, щоб усунути деяких кандидатів в деяких повітах і не розбивати собі взаїмно голосів проти кандидатів Партії Праці.

### НАДЗВИЧАЙНИЙ ЗБІР ЛІҐИ.

ПАРИЖ, 12. жовтня.— В грудні сього року має бути скликаний повний Збір Ліґи Народів на надзвичайну сесію.

На сій сесії має бути вирішена справа приняття до Ліґи Народів Німеччини, Росії і Туреччини.

Нововибраний президент Мексика Плютарко Каес, котрий небаром відсі вертається домів, заявив, що Мексико може приступить до Ліґи Народів разом з Німеччиною, Росією і Туреччиною.

### ПОМЕР АНАТОЛЬ ФРАНС.

ПАРИЖ, 12. жовтня. — Сьогодня помер в Турен славний французький писменник Анатоль Франс у 80-ому році життя.

Останні його слова були: „Мамо, я зле почуваюсь!"

Його дійсне імя було Жак Анатоль Франс.

### З Р—З ЛЕТИТЬ.

БЕРЛІН, 12. жовтня.— Великий воздухоплав З Р—З, який Німці збудували для Америки на зразок Цеппеліна, відлетів нині. Він тепер вже над морем і через три дні буде в Америці.

По постанові версайського договору Німці мають знищити тепер фабрику Цеппелінів у Фрідріхсгафен. Вони апелюють до Америки, аби вставилась у аліянтів, щоби згодились, аби Німеччина не потребувала нищити сеї фабрики.

### КЛИН КЛИНОМ.

ПАРИЖ, 12. жовтня. — Французький премієр Ерріо заявив, що він хоче зменьшити недолю державних урядників сим робом, що усуне 20,000 урядовців, а оставшим підвисшить платні.

### ІТАЛІЯ І ФАШІСТИ.

РИМ, 12. жовтня. — Премієр Муссоліні заявив, що фашісти відродили Італію, а зокрема її економічне життє.

### ЯК ЗБИРАЮТЬ ПОДАТКИ НА УКРАЇНІ.

КИЇВ, 28. вересня. — В органі київського Губкому КПБУ, Губісполкома і Губпрофсовета „Пролетарській Правді" що виходить московською мовою, читаємо слідуюче:

Сільсько-господарський податок почав поступати. Після одержаних звісток в Бишовському районі селяни почали вносити сільсько-господарський податок. Першими в сумі 104 карбованців внесли селяни: Герасименко, Шелудько, Радіонів і Бабич. Усі призвища підкреслено товстим друком. Таким чином закінчується замітка, можна вважати, що в київським окрузі почав поступати сільсько-господарський податок.

### ВИСТУПИ ПРОТИ БОЛЬШЕВИКІВ НА УКРАЇНІ.

В ночі з 13 на 14 м. м. с. р. у Києві спалахнуло проти-советське заворушенне. У всіх трамваях і богатьох советських установах нищено комуністичні написи й відозви; повалено памятник Маркса.

Розрухи спалахнули на релігійному ґрунті, бо комуністи зараз поквапились опустити Миколаївський та Фроловський монастир, де були розпаношились комуністичні клюби.

У Майкопському і Баталпашинському відділі на Кубані появились значні партизантські загони, які „переслідують" советських і партійних робітників.

У селі Іванівці, Борисоглібського району, на Україні зроблено замах на бувшого голову волвиконкома, нині „рабкора" Козлова. Кілька душ обстріляло його хату.

### ЧУЖИНЦІ НА УКРАЇНІ МАЮТЬ ПРАВО НА ЗЕМЛЮ.

Постановою Всеукр. ВЦК з 13 серпня с. р. надано право користування землею для провадження сільського господарства усім працюючим чужинцям і тим, що мешкають на території України, і тим, що прибувають у її межі.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

| SUBSCRIPTION RATES: | | ПЕРЕДПЛАТА: | |
|---|---|---|---|
| Three cents a copy. | | Поодиноке число три центи. | |
| One year | $ 7.00 | На рік | $ 7.00 |
| Six months | $ 3.75 | На пів року | $ 3.75 |
| Three months | $ 2.00 | На три місяці | $ 2.00 |
| Foreign and Jersey City Rates: | | В Джерзи Сити і Заграницею: | |
| One year | $10.00 | На рік | $10.00 |
| Six months | $ 5.00 | На пів року | $ 5.00 |
| Three months | $ 2.75 | На три місяці | $ 2.75 |

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Канц. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

## АМЕРИКАНСЬКІ ВИБОРИ А ЕВРОПА

Три головні американські партії, що приступають сього року до президіяльних виборів, виступають з трома відмінними програмами в заграничній політиці.

Републиканська партія, яка тепер є при уряді, стоїть очевидно, за дальшим веденнем своєї дотеперішньої політики. Дотеперішня загранична політика відома. Вона не має ясної провідної думки, бо вона руководиться засадою, що мовляв, американський народ боїться вмішувати безпосередно в заграничні справи. Виходячи з такого становища, уряд старається впливати на політику других держав через робленне посередних уплив. Таким посередним кроком і є плян Доса, який тепер і виступає кандидатом републиканської партії на уряд віцепрезидента; з американського становища сей плян зводиться до того, що Америка дасть Европі грошеву допомогу, але безпосередної участи в межинародних конференціях брати не буде. Таке становище має вдоволяти тих Американців, які відчули дуже болючо европейську невдачу Вилсона і які тепер не хочуть пхати палців межи двері, щоби хто не притиснув. Ся політика, однак, зводить до нічого сей великий уплив, який Америка моглаб мати в світі, якби вона взялася явно й славно до межинародних справ.

Демократична партія, відомо, думає далі йти по дорозі, яку її заграничній політиці начеркнув президент Вилсон. Демократичний кандидат Дейвис виразно заявляє, що якби він був президентом тепер, то він сейчас приступивби до Ліґи Народів, та брав безпосередну участь у всіх межинародних конференціях. Він заявляє, що зробить се все на випадок, як буде вибраний на слідуючий місяць. Він не каже, яка буде його програма на Лізі Народів або на межинародних конференціях, але ми можемо догадатися, що він буде далі йти слідами президента Вилсона, бо критикувати діла сього президента булоби критикувати діла демократичної партії.

Поступова партія йде ще далі, як демократична партія. Її кандидат, сенатор Ла Фолет, виголосив в пятницю в місті Синсинаті промову, всю посвячену заграничним справам. Вона ріжниться значно від програм обох партій. У відношенню до Европи, головною заявою Ла Фолета треба признати знищенне версайського договору. Сей договір був, на думку Ла Фолета, зроблений банкирами, визискувачами, нафтярами, фінансовими імперіялістами. Ціль договору — закріпити та освятити пановання золота над безборонними народами землі. Першим завданнем американського уряду є змести з лиця землі сей скандальний договір.

## ЦАРІ

Російські монархісти в Ню Йорку зачали видавати ґазету Правое Дѣло, в якій вже помістили маніфест Кирила Володимировича, в якому він себе проголосив царем Росії.

Виглядало-б се дивно, колиб тут у нашій републиці було стільки російських монархістів, що аж для них ґазету треба видавати, і то в часі, коли всі держави за покотом признають владу союза советських републик.

Таксамо дивно виглядало-б, колиб видавано таку ґазету, а російських монархістів тут не було.

Правду казати, чи є російські монархісти в Америці, то ми не знаємо. Але знаємо, що в Европі є. От пишуть ґазети, що російські робітники в Болгарії посилають щомісячні датки на політичну пропаґанду Кирила Володимировича в Парижі. Інші подають, що все російське студентство в Західній Европі, себто квіт „нової Росії" — се монархісти. Число їх подають на кілька тисяч.

А що в самій Росії? Там, як кажуть очевидці, настрій за монархією. Російські селяни навіть в присутности большевицьких урядовців кажуть заграничним кореспондентам, що вони хотять царя.

Отже настрій за царем є серед Москалів.

Яка сьому причина?

Не спричинили сього настрою колишні царі Росії, бож за них нарід терпів важку неволю і ненавидів їх. Спричинили се НАСЛІДНИКИ ЦАРІВ — большевики, котрі завели царську неволю для 99% населення і створили страшну економічну руїну, якої Росія не знала від непамятних часів. І се викликало серед Москалів тугу за невільними царськими часами, в яких бодай не було економічної недолі.

Слушно сказав недавно Джеймс Ремсей Мекданелд, що большевизм се плід царизму в Росії.

Та нас не так обходить те, яка неволя буде в Московщині, хотяй і їй ми желали би свободи, як те, аби Україна не мала нічого спільного з тою неволею.

Длятого Українці все повинні неодмінно держатися свого найпершого національного заповіту, щоб Україна була самостійною державою. Лиш тоді вона увільниться від московської неволі, царської чи большевицької, і зможе у себе завести свобідний народоправний лад.



# МЕМОРІЯЛ

## у справі українських земель під Польщею, предложений Президентом Української Національної Ради сьогорічним Зборам Союза Націй у Женеві.

ВИСОКІ ЗБОРИ!

Маю честь звернути увагу Високих Зборів Союза Націй на положення українських земель пілданих рішенням Конференції Амбасадорів з 15. марта 1923 р. під суверенність Польщі.

Перед сею датою положення сих земель представлялося так:

I. Східна Галичина належала перед 28. липня 1914 р. до Австрії, де разом з польською територією, т. званою Західною Галичиною, творила автономну провінцію, т. зв. Королівство Галичини.

З упадком Австро-Угорщини, дня 18. жовтня 1918 р. Східна Галичина разом з иншими українськими землями Австро-Угорщини, а саме українською частю Буковини й українською територією на південь від Карпат утворила Західно-Українську Народну Републику, яка актом з 3. січня 1919 р. проголосила зединення з Українською Народною Републикою.

З приводу війни між Західно Українською Народною Републикою і Польщею, яка напала на Східну Галичину, Найвисша Рада Мирової Конференції в Парижі рішенням з дня 25. серпня 1919 р., уповажнила Польщу заняти Східну Галичину своїми мілітарними силами.

Се рішення містило далі отсі постанови про будучність Східної Галичини:

„Польське правительство буде уповноважнене завести у Східній Галичині цивільну управу, заключивши з головними державами антанти договір, якого постанови повинні по змозі забезпечити автономію території, як також політичні, релігійні й особисті свободи її мешканців."

„Сей договір спиратиметься на право самоозначення, яке вкінці виконають мешканці Східної Галичини що-до їх політичної приналежности; час, в якім се право буде виконане, означать головні держави антанти, бо орган на який вони зможуть перенести се уповноважнення".

Таким чином рішення Найвисшої Ради з дня 25. червня 1919 р. предбачало для Східної Галичини отсі три фази: 1. мілітарна окупація Польщі. 2. провізорична автономія під Польщею на основі договору між головними державами антанти й Польщею, 3. виконання права самовизначення.

Договором між державами антанти й Австрією в С. Жермен з 10. вересня 1919 р. головні держави антанти забезпечили собі право суверенсти над Східною Галичиною (арт. 91), очевидно на те, щоби мати правний титул рішати про її долю.

Дня 20. падолиста 1919 року Найвисша Рада приняла проект договорзу між головними державами антанти й Польщею у справі Східної Галичини. Сей проект обнимав провізоричний статут автономії Східної Галичини під Польщею під контролею Ради Союза Націй на час 25 літ. Одначе, через те, що Польща відмовилася приняти сей проект він не увійшов в життя.

Так Схіна Галичина оставала під мілітарною окупацією Польщі аж до рішення Конференції Амбасадорів з дня 15. марта 1923 року.

II. Волинь, Холмщина, Підляше й Полісся належали перед 28. липня 1914 р. до Росії. Від 1917 р. творили вони часть Української Народної Републики, опісля часть Української Соціялістичної Републики, вкінці на основі рижського договору з 18 марта 19[illegible] р. між [illegible]ськими Соціялістичними Републиками й Польщею вони дісталися під Польщу.

Що-до сих українських земель, так само, як що-до Східної Галичини, Найвисша Рада Мирової Конференції стояла на тім, що вони не повинні ввійти в склад польської держави. І так артикул 87 Версайського договору постановляє, що східні границі Польщі будуть пізнійше означені головними державами антанти, а Найтисша Рада на засіданню 8. грудня 1919 р. установлює провізоричну східну границю Польщі т. зв. лінію Курзона так, що всі висше названі українські території — поминувши приграничні полоси — знаходяться на Схід поза границею.

З заяв представників головних держав антанти підчас Мирової Конференції виходить, що не тільки висше названі українські землі які перед 28. липня 1914 р. належали до Росії, але також Східна Галичина повинні належати до держави чи Союза держав, який утвориться на місце бувшої Росії, одначе в ніякім разі до Польщі.

Конференція Амбасадорів признаючи рішення з 15. марта 1923р. висше названі українькі землі Польщі приняла за своє рішення:

а) проти волі українського народу сих земель, який утворенням власної незалежної держави й боротьби проти польської інвазії дав доказ, що не хоче належати до Польщі;

б) проти попередніх рішень головних держав антанти, а саме проти рішення Найвисшої Ради з 25. червня 1919 р. про Східну Галичину і з 8. грудня 1919 р. про провізоричну східну границю Польщі;

в) проти права самовизначення народів, яке мирові договори примінили навіть супроти побіджених держав (у Шлезвіку, в горішній Сілезії, у східній Прусії, в области Сари і т. д.), а якого не примінено у сім випадку, піддаючи названі українські землі під Польщу, а не давши населенню сих земель змоги виявити свою волю.

В мотивах ріщення Конференції Амбасадорів знаходяться отсі точки:

„Зваживши, що Польща признала, що наскільки йде про Східну Галичину, етноґрафічні умови вимагають режіму автономії;

„Зваживши, що договір заключений між головними державами й Польщею дня 28 червня 1919 р. передбачив для всіх територій поставлених під польську суверенність, особливі ґарантії в користь меншої раси, мови, або релігії".

Наведені мотиви вказують на ґарантії українського народу на землях підданих рішенням Конференції Амбасадорів під суверенність Польщі.

В сих ґарантіях перше всего звертає на себе увагу ріжниця між Східною Галичиною і иншими українськими землями. Коли Східна Галичина має одержати автономний режім, то инші українські землі одержуть тільки ґарантії договору з дня 28. червня 1919 р. Ся ріжниця не має ніякої основи. Всі висше наведені землі є заселені компактною масою українського населення, яке творить на них переважаючу більшість, і тому в одній і тій самій державі вони повинні користуватися тою самою охороною своєї національности.

З окрема, що-до автономного режіму для Східної Галичини, то на основі польських деклярацій треба ствердити, що Польща розуміє під сим закон про місцеву самоуправу і для воєводств львівського, тернопільського і станиславського ухвалений польським соймом 26. вересня 1922 р.

Одначе сього закона не можна вважати законом, який заводивби автономічний режім у Східній Галичині. Навпаки він зовсім зносить Східну Галичину, як окрему територіяльну одиницю, розбиваючи її на три воєвідства переведено так, щоби в кождім з них було можна вести якнайлекше польонізаційну політику. Вкінці треба ствердити, що згаданий закон досі не увійшов в життя.

Що-до договору з 28. червня 1919 р. треба вказати на те, що при заключуванню сього договору головні держави антанти мали на увазі тільки охорону німецької і жидівської меншости в Польщі. Що-до українських земель головні держави антанти стояли тоді на тім, що вони будуть знаходитися поза границями Польщі, про що свідчить рішення Найвисшої Ради з 25. червня 1919 р. про Східну Галичину проект тимчасового автономічного статута для Східної Галичини, означення провізоричної східної границі Польщі (лінія Курзона) і т. д.)

Таксамо зміст сього договору свідчить, що головні держави антанти мали на увазі тільки охорону невеликих німецьких і жидівських менжостий, розселених на польській етноґрафічній території, а не охорону українського народу, поселеного на власній етноґрафічній території в числі 8 міліонів.

Щоби впевнитися в сьому, вистане порівнати договір з 28. червня 1919 р. з аналоґічним договором в Ст. Жермен з 10. вересня 1919 р. про охорону меншостий в Чехословацькій Републиці.

Коли договір з дня 10. вересня 1919 р. дає меншостям у Чехословаччинеі право на національну школу від школи народньої до університету (арт9: „щоби забезпечити дітям цих чехословацьких громадян шкільну науку в їх рідній мові."), то договір з 28. червня 1919 р. дає мешостям у Польщі тільки право на національну народню школу (арт. 9 „щоби забезпечити дітям тих польських громадян науку в народній школі в їх рідній мові").

Таким чином прим. німецька меншість в Чехословаччині має далеко більшу охорону ніж 8 міліонів Українців у Польщі.

Далі договір з дня 10. вересня 1919 р. (арт. 10 до 13) признає 500.000 Українців, що заселюють територію на південь від Карпат, яке перед 28. липня 1914 р. належала до Угорщини, територіяльну автономію. А саме арт. 10 згаданого договору звучеть:

„Чехославаччина зобовязується зорґанізувати територію Українців на південь від Карпат в границях означених головними державами антанти, в фобмі автономної одиниці в Хехословацькій державі, з як найбільше широкою автономією, згідно з єдністю чехословацькоцької держави."

Отже треба ствердити, що договір з 10. вересня 1919 р. ставить національні меншости в Чехословаччині, взагалі і з окрема 500.000 Українців у Чехословаччині в далеко ліпщі умови, ніж ті, в які ставить договір з 28. червня 1919 р. 8 міліонів Українців у Польщі.

Се найліпше свідчить, що договір з 28. червня 1919 р. не мав на увазі Українців у Польщі, тільки незначні німецькі і жидівські меншости. Бо з якої причини головні держави антанти забезпечувалиби національним меншостям в Чехословаччині, які всі разом числять менше населення ніж одні Українці в Польщі, більшу охорону ніж Українцям в Польщі.

В[illegible] ясно виходить, що договір з 28. червня 1919 р. не може дати українському народови в Польщі навіть найконечнійшої охорони бо сей договір не мав на увазі відносини, які витворилися через прилучення 130.000 км. кв. української етноґрафічної території з 8 міліонами україньского населення до Польщі.

Колиб отже навіть стати на становищі, що сі землі повинні належати до Польщі, то зі становища принципу охорони національностий, які в державі до якої їх прилучено, творять меншість, принципу, який приняла Мирова Конференція, — рішення Конференції Амбасадорів з 15. марта 1923 р. повиннoби бути піддане ревізії в тім напрямі, щоби забезпечити українському народови належну оборону.

В останнім часі польський сойм приняв закони про вживання української, білоруської і литовської мови в адміністрації, суді і школі. На основі польських тверджень сі закони дають згаданим народам богато більше управнень, ніж до сього Польща обовязана на основеі договору з 28. червня 1919 р., отже наслідком сього відпалаби причина міжнародньої охорони сих народів у Польщі.

По перше згадані закони не відповідає дійсности.

Се польське твердження не віднсоситься до всего українського населення в Польщі, а тільки до Українців возначених воєводствах. Українці поза сими воєводствами (прим. т. зв. Лемки в краківськім воєвідстві, українське населення Холмщини, підляша, Полісся) є позбавлені всяких управнень, отже в сій точці згадані закони є виразним нарушенням договору з 28. чевня 1919 .р

По-друге згадані закони обмежують навіть ті права, які належать украіському населенню на основі договору з 28. червня 1919 р. Так прим. на основі згаданого договору в місцевостю зі значною скількістю українського населення повинна бути заложена українська народна школа. Натомість згаданий закон постановляє, що навіть у чисто українській місцевости, де тільки знайдеться 25 польських учеників, народня школа має бути двомовна (в польській і українській мові.)

Середні школи можуть бути тільки двомовні, хоча примі-ром Українці в Східній Галичині мали під Австрією українські середні школи.

Управнення української мови в адмінсітрації і суді зводяться до того, що українська сторона має право звертатися до сих установ з пісьмом в українській мові, уживати української мови при переслуханню і просити, щоб урядова відповідь мала побіч польського ориґіналу український переклад. Поза сим ніякий урядовий акт не може бути зладжений в українській мові. Взагалі сі управлення не богато ріжняться від того, що кожда держава признає чужинцям, які не знають її мови. Бо в сьмі випадку чужинець уживає своєї мови й перекладчика.

Взагалі згадані закони відбирають Українцям Східної Галичини й ті незнані права, які вони були осягнули під Австрією.

Як ставиться український нарід в Польщі до сих законів свідчать отсі факти:

Українські посли в польськім соймі й сенаті заявилися проти сих законів, я противного способу польонізації під маскою управнень, і на знак протесту усунулися від голосування над сими законами.

Українські політичні партії в деклярації з 6. липня 1924 так само заявилися проти сих законів. Зокрема треба звернути увагу на те, що все законодавство в Польщі, яке відноситься до прав непольських народів, має в дійсности тільки характер обітниць.

І так закон про мсіцеву управу воєводств львівського, тернопільського й станиславського з 26. вересня 1922 року містить постанову, що сей закон має бути введений в життя на протязі двох літ. Сей закон предложило польське правительство Конференції Амбасадорів, на доказ, що Польща признає потребу автономного режіму в Східній Галичині. Речинець двох літ вже кінчиться, а одначе польське правительство не поробило навіть підготовних праць для введення сього закону в життя.

В згаданім законі міститься постанова (арт. 24 і 26), що так само на протязі двох літ має бути заложений український університет.

І сеї обітниці польське правительство доси не сповнило, хоч речинець двох літ уже кінчиться.

Правда, в останнім часі появилася в західно европейській пресі відомість, що український університет, зложений з фільософічного й правничого факультету, має бути зложений у Ккракові.

Одначе на основі польських законів університет може бути зложений тільки на основі окремого закона, ухваленого соймом і сенатом. Такого закона доси не ухвалено, що вказує на несеріозність польської відомости.

Так само про несеріозність те, що український університет має бути заложений у Кракові, отже в чисто польськім місті, де нема українських бібліотек і де цілі окруження є ворожо настроєне до Українців. Український університет у Кракові означає те саме, що в давній Росії означавби польський університет в Петербурзі, в давній Німеччині польський університет в Берліні, в давній Австрії польський або чеський університет у Відні.

Університет являється найвисщою установою національної культури, отже може істнувати й розвиватися тільки там, де знаходиться центральне огнище національної культури даного народу. Таким місцем для українців в Польщі являється Львів, де за Австрійських часів знаходився мішаний (українсько-польський) університет тепер зовсім спольонізований), з бібліотекою, яка має всі найважнійші публікації, важні для української науки, де знаходиться Українське Наукове Товариство ім. Шевченка з богатою бібліотекою й инші українські наукові й літературні товариства. Тільки у Львові український університет мігби розвиватися, як слід.

Одначе польське правительство львівський університет спольонізувало, а за се обіцює зложити український у Кракові. Се се означає те саме, як колиб у давнійі Росії у Варшаві був російський університет а польський мавби бути заложений в Петербурзі.

Ся обітниця заложення українського університету в Кракові, є обчислена на те, щоб ніколи не була здійснена. Бо до Кракова не піде ані один український професор, ані один український студент. Польське правительство се дуже добре знає і тому оголошує, що хоче заложити український університет в Кракові, щоб опісля могти заявити: „Ми хотіли заложити український університет в Кракові, але Українці не згодилися на се!"

І так закон з 26. вересня 1922 р. про мсіцевуу самоуправу воєводств львівського, тернопільського і станиславівського остає доси несповненою обіцянкою.

Постанова сього закона про заложення українського університету — так само.

Нові закони пра уживання української, білоруської й литовської мови в адміністрації, суді й школі також мають увійти в життя аж 15 цвітня 1925 р. Де ґарантія, що вони справді увійдуть у життя?

Словом маємо в формі законів діло з обітницями, яких польське правительство не сповняє [illegible] з обітницями, призначеними на те, щоб викликати перед міжнародніми чинниками, що Польща робить для не-

польських народів.

Крім зобовязання завести автономний режім у Східній Галичині і придержуватися постанов договору з 28. червня 1919 р. супроти всего українського населення в Польщі, має Польща у відношенню до Східної Галичини зобовязання на основі арт. 92. договору в Сан Жермен з 10. вересня 1919 року. Сей артикул звучить:

„Ніхто з мешканців території бувшої австро-угорської монархії не може бути напастований і переслідуваний за своє політичне становище від 28. липня 1914 р. аж до дефінітивного признання суверенности ад сими територіями, чи з приводу управильнення його державної приналежности на основі сього договору".

З сього артикулу випливає, що польське правительство не повинно нікого з мешканців Східної Галичини потягати до відповідальности за політичне становище, заманіфестоване, яким небудь способом аж до дефінітивного признання польської суверенности над Східною Галичиною, себто до 15. марта 1923 року.

Також сього обовязання Польща не виконала.

Польські суди перевели сотні карних процесів проти Українців, які були урядовцями в часі української влади в Східній Галичині, або служили в українській армії, підтягаючи виконування їх обовязків, як злочин проти польської держави й засуджуючи їх на довгі роки важкої вязниці.

Тих Українців, які разом з українським ірядом і армією опустили територію Східної Галичини й перебувають на чужині (в Чехословаччині, Австрії і т. д.) польськe правительство не пускає до Східної Галичини, відмовляючи їм всупереч договору з 28. червня 1919 р. (арт. 4) права громадянства й паспортів.

А проти членів українського уряду, який до дня 15. марта 1923 р. заступав Східну Галичину на міжнароднім полі, польське правительство видало стежні листи, кваліфікуючи згадану їх діяльність як злочин державної зради, за який грозить кара смерти. Один з членів згаданого уряду, др. Ярослав Селезінка, який в лютім сього року вернув до Східної Галичини, був негайно арештований і посаджений у слідчій вязниці і 18. вересня с. р. має бути поставлений перед суд за державну зраду й инші важкі злочини проти польської держави, яких мав допуститися тим, що разом з иншими членами згаданого уряду підписав декляраціі тагож уряду в часі перед 15. марта 1923 р., отже в часі, коли Східна Галичина не знаходилася під суверенністю Польщі.

Так представляється з правного становища режім, під яким знаходиться українське населення в Польщі.

Окремі прояви сього режіму представлені в українській пресі і в інтерпеляціях та промовах українських послів у польськім соймі й сенаті.

Найважнійші факти були предложені на протязі останнього року Високій Раді Союза Націй в ряді меморандів українських організацій.

На основі сього матеріялу треба ствердити ось-що:

Перше всего польське правительство заборонило вживати національної назви „Українець", „український" і накидає українському народови в урядових актах назву „Rusin", „rusin".

Ся заборона національного імени українського народу має за ціль закрити перед світом і затемнити в свідомости українського населення під Польщею той факт, що в границях польської держави знаходиться 8 міліонів того самого народу, який в числі коло 30 міліонів заселює територію Української Соціялістичної Радянської Републики.

Українські школи, які польське правительство застало на українських землях, старається воно ріжними способами перемінити на польські. Нових українських шкіл польське правительство очевидно не закладає.

Всі українські школи, як державні, так і приватні, дістали наказ вести урядові акти (протоколи конференцій, катальоги, письма до висших властей і т. д.), к тяакож виставляти свідоцтва в польській мові.

Українські приватні школи польське правительство забороняє закладати, а істнуючі під якимнебуть претекстом розвязує.

Зі шкільних книжок викидає польське правительство уступи, які мають за ціль вщепити в українські діти любов до рідної землі й до рідної мови.

В усіх польських високих школах (університетах, політехніках і т. д.) окремим законом заведено numerus clausus для студентів инших народностий ніж польська.

З університету у Львові, який під Австрією мав українсько-польський характер, усунено всі українські катедри й так перемінено його на чисто польський.

На заложення українського приватного університету в часі коли польське правительство, занявши Східну Галичину, замкнуло українським студентам вступ до львівського університету, польське правительство відмовило дозволу і сю відмову відновляло за кождим разом, коли українські організації зверталися до нього за таким дозволом.

Таким чином український приватний університет і українська приватна політехніка примушені істнувати як школи тайні, заборонені й переслідувані польським правительством. Такий стан тревае уже три роки. Були часи, коли більша часть професорів і студентів з ректором знаходилася у вязниці.

Грецько-католицька і православна церков, до яких належить українське населення в Польщі, терпить важкі переслідування. Українські православні церкви на Волині й Холмщині польське правительство відбирає їх вірним і перемінює на польські римо-католицькі костели.

Особи української народности не приймаються до державної служби. Значне число урядовців української народности, яких Польща застала на Українських Землях, усунено зі служби. Тих урядовців української народности, яких оставлено на службі, переноситься з української етнографічної території на польську, а на українську територію присилається урядовців — Поляків.

Українська мова в адміністрації й суді не має у практиці навіть управнень, які їй прислугують de jure. В сій области панує повна самоволя польських урядовців.

Так само українське населення не користується de facto тими громадянськими й політичними правами, які йому прислугують de jure. Свобода зборів, товариств, слова, преси, незайманність особи, дому, — все те нарушується самоволею урядовців.

Особи української народности арештується масово без ніякої законної підстави, на основі якогонебудь підозріння чи доносу й місяцями держиться у вязниці без суду під найгіршим режімом, в нечистоті, голоді, холоді, примушуючи їх середньовічними тортурами до зізнань, які їм диктує поліція.

Протест французьких політиків і учених проти сього „білого терору в Польщі", оголошений у французькій пресі з початком мая с. р., — протест, який підписали такі визначні мужі, як теперішній французький премієр Ерріо і президент теперішньої французької палати послів Пенлеве, — містить тільки блідий образ страшної дійсности.

Жертвою сього тюремного режіму впала в лютім с. р. Українка Ольга Бесарабова, яка по реляціям польської поліції поповнила самовбивство у вязниці, одначе по реляціям українських кругів згинула як жертва поліційних тортур.

Окремим способом польонізації українських земель являється кольонізація сих земель польськими кольоністами, спровадженими з корінної Польщі.

Ся кольонізація ведеться на основі законів польського сойму й розпорядків польського правительства, отже польське правительство несе за неї повну відвічальність.

Предметом кольонізації являється велика земельна власність на українських землях.

Всі польські партії заступають погляд, що та велика земельна власність є „польська земля", — бо наслідком попереднього панування Польщі на сих землях верства великоземельних власників є переважно польська, — й тому мусить перейти в руки польських кольоністів, а не сміє дістатися у руки місцевого українського селянства.

Відповідно сьому поглядови згадані закони й розпорядки і вся аграрна політика державних і приватних установ іде в тім напрямі, щоб виключити українського селянина від набуття землі.

Польський сойм ухвалив міліярдові кредити, щоб підпирати ту кольонізацію, яка має за ціль поселити якнайбільше число Поляків на українських землях, щоб вони втратили свій український етнографічний характер.

З огляду на се, що українські селяне або правно або фактично ю позбавлені змоги набувати землю, ся кольонізаційна політика являється нарушенням принципу рівности перед правом громадян української народности.

Небезпеку польської кольонізації для українських земель розуміла Найвисша Рада Мирової Конференції, про що свідчить артикул 9. проекту договору мі жголовними союзниками і принятими до союза державами й Польщею у справі Східної Галичини з 20. листопада 1919 р.

Згаданий арт. 9. звучить: „Не буде вільно переводити у Східній Галичині ніякої систематичної кольонізації кольоністами, спровадженими зпоза границь краю."

Парляментарна акція українського населення в Польщі засуджена на безсильність, бо всі польські партії стоять солідарно проти домагань, предкладаних українськими послами в польськім соймі й сенаті.

Зрештою українське населення Східної Галичини не має навіть своїх представників у польськім соймі й сенаті, бо воно не брало участи у виборах, які відбувалися в часі (при кінці 1922 р.), коли Східна Галичина ще не знаходилася під польською суверенністю.

• • •

З огляду на те, що анексія українських земель до Польщі й положення українського народу під Польщею спричинені рішенням головних держав антанти або органів, які виступають в їх імени,

з огляду на те, що Союз Народів на основі Пакту й договорів є покликаний стояти на сторожі виконання тих міжнародніх зобовязань, які має Польща у відношенню до українського народу в своїх границях,

з огляду на те, що Союз Народів на основі артикулу 19. Пакту („Збори можуть від часу до часу предложити членам Союза приступити до нового розгляду договорів, які стали непримінимими, як також міжнародніх положень, які, коли їх удержати далі, можуть бути загрозою світового мира") є компетентний виступити з пропозицією зміни доковорів і рішень, на основі яких українські землі прилучено до Польщі, —

маю честь в імени українського народу під Польщею:

1) поновити торжественний протест проти віддання висше названих українських земель під суверенність Польщі рішенням Конференції Амбасадорів з 15. марта 1923 р.

2) звернутися до Високих Зборів Союза Націй з просьбою:

а) виступити на основі рт. 19 Пакту з пропозицією ревізії згаданого рішення в дусі здійснення права самовизначення українського народу на землях підданих під суверенність Польщі,

б) до часу переведення сеї ревізії запевнити українському народови під Польщею достаточну й успішну міжнародню охорону.

Женева, 1. вересня 1924.

**Др. Евген Петрушевич, вл.**

Президент Укр. Національної Ради.

## ПРО КИРИННИКІВ.

(З бразилійської Праці.)

Біда з киринниками. Пічнеться яка солідна, пожиточна праця, вони сейчас, мов гриби подощі, зявляються. Так воно буває у нас, так в Канаді, так і в Америці. Тут у нас воно більш руйнуюче, бо наша іміграція числить усього-навсього яких 40 тисяч поселенців і до того вони розкинені на просторі яких 30 тисяч квадратових кільометрів. Загалом беручи, наша іміграція і матеріяльно не богата, хоч є справді кількадесять, що, стоять під тим зглядом незгірше. Та всетаки загал бідує. З голоду не вмирає, бо має ще настільки, щоб не вмерти, замало, щоб жити. Мільрейс падає, все що потрібне до життя й господарства, дорожіе, а родину дав Бог велику. А частогусто можемо подибати таких що й гірко бідують. Ось тому-то і кириня для бразилійської іміграції найбільшим злочином, бо еміграція хоч убога матеріяльно, була-б сильною бодай духово єдностю.

О що-ж властиво ходить киринникам? Американських „бизнесів" у нас не може бути, а надія на якісь охлапи теж мала. Ходить їм лише о одно: заспокоїти свою заздрість, наситити свою гордість, а їх бажаннє, — це пониженнє і обезціненнє вартости другого. Хто знає як слід історію нашої іміграції, сей бачив і бачить не наглядно. Такого киринника можна пізнати сейчас по тім, що вічно критикує усіх і вся; вічно показує своє невдоволеннє; завсіди у нього своє „я" на язиці, а праця других се нічого, се кириня, спрямована для злих цілий, або і злочин. Вони знамениті майстри в інтригах; хитро й зручно бунтують одних проти других; обклевечують, а всяку роботу других, хочби й найкращу, потрафлять представити в як найчорнійшому світлі, щоб тільки дійти до ціли й самому виплисти на верх.



## ДОПИСІ.

### ВЕСТЕРЛІ, Р. АЙ.

**Подяка і заклик.**

На руки д. Андрія Мниха (Вестерлі, Р. Ай.) наспіла подяка за жертви, які зложено на читальню „Просвіти" в Верняках, збараського повіту. Виділ відложив гроші, поки не назбирається відповідна сума, щоби збудувати народний дім. Потреба такого дому є вельми пекуча, бо нема де примістити української школи. Властитель двор, Федорович, подарував був громаді коршму і „вал", але коршму загарбало польське „Товажиство Школи Людовей", а „вал" продано Полякови, — Кубі Фригa.

Ляхи заложили були польську „шкулку", але свідомі громадяни збойкотували ту ляцьку станицю, так, що вона мусіла перестати істнувати. Тепер виділ читальні „Просвіти" звертається до своїх краянів в Америці і просить, щоби складати пожертви на руки д. Андрія Мниха і в той спосіб допомогти рідному селу до будови народного дому і створення приватної української школи.

Хай буде честь славним громадянам у Верняках, що не допустили ляцької заразы поміж свої діти. Зноваж виходці із села, які перебувають тепер в Америці, хай поспішать із своєю помічю для рідного села. Досі зложили на цю ціль: Антін Лимешка $2.00, Вас. Гірчиця $1.00 і Андрій мних $5.00.

Дальші жертви проситься слати на адресу: Mr. S. Mfinich, Box 131, Westerly, R. I.

**ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО САМІ І ЗАПИСУЙТЕ СВОЇ ДІТИ ДО УКР. НАР. СОЮЗА!**

## РОСІЙСЬКИЙ МУЖИК ВИНАЙШОВ АВТО В 1751-МУ РОЦІ.

В архівах російського сенату найдено цікаві документи мужика Шамшуренкова з 18. століття. Шамшуренков родився 1699-го року в Яранську (Вятка). За молоду бурлакував по Волзі, в Уралі і в Сибірі. Пізнійше займався торгівлею. В 1736 році вніс подання до міністерства війни з просьбою призначити йому 30 рублів для збудування апарату, яким „можна підносити високо церковні дзвони й инші тягарі". Гроші йому признали, модель ґенерал Міріх прийняв. На жаль небаром модель згорів підчас пожежі. В 1751 році Щамшуренков сидів у вязниці — як свідок. Він доніс про спітову аферу чиновників і його посадили у вязниці, бо він був головний свідок. З вязниці вніс він нову просьбу до сенату, признати йому 30 рублів. Обіцював збудувати віз, який на годину сам пробіжить 11—12 верст і могтиме везти великі тягарі. Шамшуренков гроші дістав. Щоправда його віз коштував 73 рублі і 5 копійок, але модель випав так вдоволяючо, що сенат дав йому ще 50 рублів. Всетаки цей оригінальний талант оставав у вязниці, бо 1753-го року подав новий модель до сенату — модель авта-саней. Сани ці, коли потрібно, можна було перемонтувати на колеса, а мали апарат, який обнислював кожною годину і кожною версту. Про долю цього проєкту дальше ніщо не звісно, таксамо й про Шамшуренкова. Може він помер у вязниці. Не знати чому, в сенатських актах нема рисунків винахідника.

# МІСЯЧНИЙ ЗВІТ ГОЛОВНОГО РЕКОРДОВОГО СЕКРЕТАРЯ У. Н. СОЮЗА

## за місяць вересень 1924.

### НОВИЙ ВІДДІЛ:

**Братство св. Володимира в Дзесуп, Па., від. 311. У. Н. Союза.**
Барцяк Стефан, Барцяк Анна, Федірко Стефан, Федірко Микола, Федірко Василь, Сенков Корнел.

### НОВІ ЧЛЕНИ:

В. 8. Комар Василь.
В. 22. Крупак Стефан, Крупак Софія.
В. 44. Хомка Йосиф, Хокма Марія.
В. 45. Петрусик Василь, Грицишин Григорій, Дубас Пилип.
В. 46. Безрукий Григорій.
В. 62. Розенбаум Катерина, Якубович Текля.
В. 67. Мартинюк Лука.
В. 68. Наконечний Іван.
В. 70. Хвалик Петро, Лущак Стефан.
В. 78. Коваль Франко, Кікцьо Стефан, Тимчишин Марія.
В. 91. Врублевська Марія.
В. 93. Шевчук Стефан.
В. 94. Др. Кібзей Амброзій.
В. 95. Луцишин Василь.
В. 108. Мільнічин Вероніка, Мартиняк Марія, Лихва Магдаелна, Мартиняк Михайло.
В. 121. Слободян Олекса.
В. 126. Шийка Настя, Гасиджак Вас.
В. 127. Кіналь Марта.
В. 137. Толбай Станіслава.
В. 139. Ламацький Йосиф, Ламацька Анна.
В. 152. Козак Петро.
В. 156. Заяць Іван.
В. 161. Кошинькевич Петро.
В. 176. Морозовська Стефанія, Цебин Франко, Гога Юліян, Морозовський Еміліян.
В. 179. Тиндик Катерина.
В. 181. Клован Михайло, Клован Анна.
В. 182. Комар Олекса.
В. 194. Гнатишин Стефан, Наконечний Іван.
В. 200. Цісик А. Ольга.
В. 201. Лукаш Рафаїл.
В. 205. Левандовський Іван.
В. 218. Дзяпка Розалія.
В. 223. Паславська Катерина.
В. 242. Мельник Михайло.
В. 247. Подоляк Стефан, Івашко Ів.
В. 255. Гусак Петро.
В. 276. Мельник Евфрозина.
В. 288. Савіцький Юрій.
В. 289. Головка Анастазія, Головка Микола, Цицик Олександер.
В. 290. Шандровська Юстина.
В. 295. Геряк Мих., Лесняк Гнатко.
В. 300. Галайчак Стефан.
В. 303. Хлеба Марія.
В. 309. Росс Олена, Варян Анна.
В. 310. Городицький Ілько, Городицька Ольга.
В. 312. Дорош Стефан.
В. 324. Рутецький Самуіл.
В. 330. Ціхович Петро.
В. 342. Явчак Григорій.
В. 363. Задзілка Антонина.
В. 365. Гулик Марія.
В. 369. Фринк Олена.
В. 385. Цаньчишин Іван, Раковська Катерина, Раковський Микола, Зубінський Антін, Кузик Онуфрій, Коцюба Олена, Коцюба Стефан.

### ЧЛЕНИ ПРИНЯТІ НАНОВО:

В. 14. Сокальський Павло.
В. 20. Тимоць Михайло, Загірняк Ів.
В. 61. Зелінський Іван, Годчак Василь, Спрох Андрій, Єдинак Михайло, Спрох Андрій ст.
В. 76. Яцейко Юрій, Луців Дмитро, Тарнавський Йосиф.
В. 83. Більо Лука, Маліновський Григорій.
В. 85. Пстрак Володимир.
В. 96. Стасевич Петро.
В. 109. Тинжик Андрій.
В. 126. Федоронко Іван.
В. 133. Рудик Ілько, Рудик Катерина.
В. 139. Слободян Іван.
В. 145. Бабяк Франко.
В. 151. Мазур Юстина.
В. 167. Білян Микола, Ломак Іван.
В. 172. Паньчишин Теодор.
В. 178. Кіт Михайло.
В. 206. Альбрихт Константин.
В. 213. Лукасевич Антін.
В. 219. Заморський Роман.
В. 221. Демянчук Марія, Микетин Михайло, Демянчук Сава, Дубас Іван, Войцеховський Василь.
В. 253. Куртій Дмитро.
В. 266. Ференц Григорій, Терпляк Петро, Вовнянка Василь.
В. 268. Медвідь Іван.
В. 285. Лахвацький Олекса.
В. 300. Гумен Григорій, Згода Андрій, Гумен Мелянія, Кость Василь.
В. 363. Базів Іван, Базів А. Марія.
В. 385. Вересюк Теодор, Вересюк Марія, Друк Стефан, Друк Анна.

### ЧЛЕНИ ПРИНЯТІ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ:

В. 8. Іващишин Іван.
В. 38. Куташинець Дмитро.
В. 39. Гайдук Антін.
В. 67. Мазурак Петро.
В. 70. Чорневий Теодор.
В. 80. Сохан Йосиф.
В. 90. Палько Теодор.
В. 98. Пелех Семен, Пелех Зофія.
В. 123. Яворська Танька.
В. 150. Андріїв Григорій.
В. 161. Бобак Іван.
В. 185. Бакун Пилип.
В. 221. Лабай Стефан.
В. 232. Нищот Йосиф ст.
В. 261. Чолій Василь.
В. 276. Голобан Катерина.
В. 300. Кіало Федір, Ващинський Лазар, Ващинська Анна.
В. 310. о. Лотович Володимир.
В. 315. Угорчак Михайло.
В. 320. Бойко Іван.
В. 342. Каськів Вас., Каськів Марія.

### ЧЛЕНИ СУСПЕНДОВАНІ ЗА НЕПЛАЧЕННЄ МІСЯЧНИХ ВКЛАДОК.

В. 8. Кучман Петро, Титар Іван.
В. 14. Маркевич Марія, Макревич Станислав.
В. 22. Надарожний Юрій.
В. 23. Кісик Тома.
В. 24. Бенецький Іван, Вовк Олекса, Вовк Юрій.
В. 29. Пашкевич Стефан.
В. 31. Яжембський Франко.
В. 38. Барвіньчак Стефан.
В. 58. Гленбоцка Емілія.
В. 61. Бобер Михайло, Пилип Григорій, Зборовський Франциш, Шрамовят Данько, Уріщак Михайло, Маркович Іван, Павлишин Дмитро, Шафран Климка.
В. 63. Крупник [illegible].
В. 65. Гіньків Йосиф.
В. 68. Доротяк Василь.
В. 69. Куцик Антін, Лінковський Кароль, Бовьчук Василь, Якимчак Іван, Якимчак Марія.

81. Макаревич Олекса.
В. 91. Пащак Теодор, Щиян Онуфрій.
В. 96. Галевич Марія, Проць Сенько.
В. 102. Лешик Василь, Угрин Андрій.
В. 106. Карвацький Іван.
В. 107. Процанюк Параска.
В. 108. Дунець Владислав.
В. 109. Андреечко Стефан, Команецька Анна, Скизьчак Андрій, Новак Роман, Романська Марія, Романський Кароль.
В. 112. Кульчицька Олена, Угрин Катерина.
В. 116. Дідун Варвара.
В. 117. Ярема Йосиф, Ковальчук Михайло.
В. 122. Пунда Антін.
В. 135. Коваль Іван, Рушняк Олекса, Рушняк Анна.
В. 136. Яблонський Михайло, Гануляк Юрій.
В. 140. Чапляк Михайло.
В. 168. Стечишин Михайло.
В. 177. Гаврилюк Михайло.
В. 183. Дорок Іван.
В. 192. Бундик Михайло, Фридрих Микола, Бундик Катерина, Гапонський Антін, Політило Йоахим.
В. 206. Захарків Ілія.
В. 219. Дармограй Стефан, Якимів Дмитро.
В. 221. Кобелюх Юстин, Стефанський Гавриїл.
В. 234. Тепанишин Матрона.
В. 235. Андрич Пазечка.
В. 237. Яростовський Михайло, Верещак Іван, Верещак Катерина.
В. 247. Ярославський Іван.
В. 253. Босик Василь.
В. 257. Баран Микола.
В. 260. Буйний Сергій, Капелюх Іван, Капелюх Анна, Лапичак Семен.
В. 268. Євчин Василь, Лечак Семен, Оленьчук Микола, Баглай Павло.
В. 274. о. Балог Валентій, Балог Розалія.
В. 276. Кучинська Катерина.
В. 284. Крута Вячеслав.
В. 285. Забич Микола.
В. 286. Фрич Семен.
В. 288. Уніят Йосиф.
В. 294. Зубченок Максим, Смит Франко, Смит Марія.
В. 296. Зерень Іван.
В. 298. Назарик Іван, Чорний Ст.
В. 299. Соколовський Іван.
В. 300. Пограничний Михайло, Фенцик Михайло, Міхно Теодор, Стахура Михайло, Стахура Марія.
В. 301. Гвіздь Марія.
В. 303 Завіська Катерина.
В. 330. Іваськів Дмитро.
В. 339. Борис Григорій, Борис Агафія.
В. 363. Мацькула Іван, Самаранда Михайло, Мацькула Марія, Підскальний Михайло.
В. 367. Весоловський Василь, Звонар Андрій.

### ЧЛЕНИ ВІДІЙШОВШІ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ:

В. 2. Каськів Марія, Каськів Василь.
В. 23. Мазурак Петро.
В. 25. о. Лотович Володимир.
В. 51. Дробич Іван, Ващинський Лазар, Ващинська Анна.
В. 61. Королевят Катерина.
В. 87. Вальчишин Йосиф.
В. 100. Гриневич Іван, Менцінський Теодозій.
В. 106. Перцак Михайло.
В. 120. Деленько Іван.
В. 136. Бобак Іван.
В. 149. Дривецький Микола.
В. 161. Голобан Катерина.
В. 170. Джиджан Ілія.
В. 176. Яворська Танька.
В. 213. Бакун Пилип.
В. 261. Іващишин Іван.
В. 262. Левков Юлія.
В. 282. Андреїв Григорій.
В. 339. Палко Теодор.
В. 342. Кузьмінський Теодор.
В. 355. Колодчак Кульчицький Іван, Колодчак К. Юлія.

### ЧЛЕНИ ПОМЕРШІ.

В. 7. Кручкович Гнат.
В. 18. Гавчин Анна.
В. 70. Чуправський Петро.
В. 169. Іжак Михайло.
В. 218. Глухан Михайло.
В. 243. Микитюк Стефан.

### ЗІСТАВЛЕННЄ:

| | |
|---|---|
| З кінцем місяця серпня 1924 р. в У. Н. Союзі було повнолітних членів | 15.709 |
| в місяцю вересни 1924 р. принято нових | 89 |
| в місяцю вересни 1924 р. принято нанова | 50 |
| в місяцю вересни 1924 р. принято з преступними листами | 25 |
| в місяцю вересни 1924 р. принято з інших кляс обезпечения | 8 |
| Разом | 15.881 |
| в місяцю вересни 1924 р. суспендовано | 116 |
| в місяцю вересни 1924 р. відійшло з переступними листами | 27 |
| в місяцю вересни 1924 р. відійшло до інших кляс обезпеч. | 8 |
| в місяцю вересни померло | 6 |
| Разом | 156 |
| З кінцем місяця вересня 1924 р. в У. Н. Союзі було повнолітних членів | 15.725 |

### ЗІСТАВЛЕННЄ ПІСЛЯ КЛЯС І СУМ ОБЕЗПЕЧЕННЯ:

| | | |
|---|---|---|
| в класі Д. | на $ 100 | 16 |
| в класі А. | на $ 250 | 337 |
| в класі АА. | на $ 500 | 4.786 |
| в класі В. | на $ 750 | 688 |
| в класі С. | на $1000 | 9.719 |
| в класі ВВ. | на $1500 | 160 |
| в класі СС. | на $2000 | 19 |
| | Разом | 15.725 |

### МОЛОДЕЧИЙ ДЕПАРТМЕНТ:

### НОВОВПИСАНІ ДІТИ:

В. 1. Яким Володимир, Яким Юліян, Поплавський Антін, Поплавська Олена, Поплавський Адам, Поплавська Марія.
В. 18. Чегін Іван, Чегін Марія.
В. 22. Юревич Петро.
В. 24. Дураник Текля, Погранична Анна, Семко Михайло.
В. 34. Качай Катерина, Качай Микола, Качай Теодор, Козопас Анна, Козопас Розалія, Козопас Марія, Козопас Іван.
В. 44. Кудрик Любов.
В. 45. Лесюк Теодор, Лесюк Василь, Совірка Мирослав, Совірка Ольга, Сидорик Марія.
В. 70. Кирчів Комст. Роман, Кирчів Олекса Роберт, Лущак Евгенія, Лущак Ольга, Лущак Еміль, Лущак Максим, Лущак Наталка, Лущак Марта, Лущак Йосиф, Лущак М[illegible].
В. 72. Близньовська Стефанія, Федан Стацка.
В. 76. Яцейко Микола.
В. 85. Новак Марія.
В. 91. Косак Петро, Косак Волод.

В. 94. Гох Анастазія, Машталяр Олена.
В. 102. Карпинець Марія.
В. 104. Соньо Іван, Войнар Стефанія.
В. 109. Ростоцька Емілія.
В. 121. Чуйко Петро.
В. 132. Гордійчук Петро.
В. 137. Томко Маргерета.
В. 139. Ламацький Володимир, Ламацький Мирослав, Ламацька Розалія, Ламацький Олекса, Ламацька Анастазія, Ламацька Стефанія, Ламацький Петро.
В. 160. Іванців Катерина.
В. 166. Пашко Анна.
В. 170. Милянович Геня, Милянович Ольга.
В. 213. Гац Іван.
В. 220. Шкварок Петро, Шкварок Стефанія.
В. 264. Бенко Іван, Бенко Павлина, Бенко Анна.
В. 288. Могильський Петро.
В. 310. Сенишин Микола, Сенишин Олекса, Сенишин Марія, Сколоздра Іван, Тижник Іван, Тижник Михайло.
В. 320. Ракоча Марія, Захарчук Іван, Захарчук Михайло, Захарчук Марія.
В. 338. Янковська Зофія, Процанін Ольга.
В. 342. Длуговська Марія.
В. 347. Антонічук Анна, Антонічук Петро, Чопек Стефан.
В. 363. Скробач Йоанна.
В. 371. Богда Теодор, Романків Олена.
В. 385. Мандюк Володимир.

### НАНОВО ПРИНЯТІ ДІТИ:

В. 85. Пстрак Анна, Пстрак Володимир, Пстрак Розалія, Пстрак Параскевія, Пстрак Олекса.
В. 268. Медвідь Антін.
В. 276. Баталик Анна, Баталик Василь, Баталик Микола, Фізор Михайло, Фізор Марія, Петришак Йосиф, Петришак Олена, Стубан Олена.
В. 300. Антоняк Василь.

### ДІТИ ПРИНЯТІ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ (КАРТАМИ):

В. 39. Гайдук Яків.
В. 70. Чорнявий Іван, Чорнява Олена, Чорнява Анна, Синець Анна, Синець Іван.
В. 80. Сохан Анна.
В. 98. Пелех Онуфрій, Пелех Анастазія, Пелех Іван, Пелех Теодор Еміліян.
В. 146. Карп Василь.
В. 161. Бобак Марія, Бобак Юрій, Бобак Олена, Бобак Юлія.
В. 276. Галабан Анна, Галабан Марія.

### ДІТИ СУСПЕНДОВАНІ ЗА НЕПЛАЧЕННЄ МІСЯЧНИХ ВКЛАДОК:

В. 31. Яжембовська Марія, Яжембовський Валентий, Яжембовський Юрій, Яжембовська Анна.
В. 38. Барвінчак Теодор, Барвінчак Михайло.
В. 44. Домбровський Михайло.
В. 61. Курчак Юлія, Курчак Катерина, Курчак Йосифа, Уріщак Іван, Уріщак Марія, Уріщак Людвіка, Уріщак Катерина, Уріщак Йосиф.
В. 81. Билень Олекса, Колодницький Іван, Колодницька Кароля, Либунець Іван.
В. 85. Калин Марія, Калин Василь, Калин Іван.
В. 135. Рушняк Іван, Рушняк Марія.
В. 136. Харпко Розалія, Храпко Катерина, Храпко Іван, Храпко Анна, Храпко Йосиф, Яблонський Володимир, Яблонська Анна, Яблонська Антошка, Яблонський Станислав.
В. 206. Захарків Анна, Захарків Зофія, Захарків Ольга, Захарків Марія.
В. 218. Ясна Марія, Ясна Анна.
В. 276. Дуда Анна, Дуда Андрій, Фірич Семен, Фірич Михайло, Фірич Марія, Фірич Стефан, Фірич Катерина, Картичак Катерина, Картичак Анна, Картичак Богдан, Лень Михайло, Лень Іван, Лень Андрій, Лень Марія, Лень Анна, Лень Юстина, Лень Розалія, Муральчук Іван, Шведюк Микола, Шведюк Олена, Вельгус Михайло, Вельгус Іван, Зиндран Михайло, Жук Юстина, Яровий Віктор, Яровий Володислав, Матіяшовський Іван, Махник Теодор, Ощипок Михайло, Ощипок Теодор, Ощипок Петро, Сокира Олена.
В. 300. Фенцик Марія, Фенцик Михайло, Фенцик Анна, Синатовський Іван, Синатовський Теодор, Синатовська Анна, Синатовська Марія, Стахура Іван, Стахура Павлина.
В. 363. Мацкула Стефанія, Мацкула Ольга, Мацкула Катерина, Самаранда Олена, Самаранда Йосифа, Підскальна Ольга.
В. 364. Лопушак Ктаерина.

### ДІТИ ВІДІЙШОВШІ З МОЛОДЕЧОГО ДЕПАРТАМЕНТУ ДО СТАРШИХ ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА:

В. 64. Ничка Семен.
В. 65. Нагребецька Анна.
В. 70. Лущак Стефан, Хвалик Петро.
В. 211. Іваницький Теодор.
В. 247. Івашко Іван, Подоляк Стефан.
В. 365. Гуляк Іван.

### ДІТИ ВІДІЙШОВШІ З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ:

В. 110. Гайдук Яків.
В. 136. Бобак Олена, Бобак Марія, Бобак Юлія, Бобак Юрій.
В. 161. Галабан Марія, Галабан Анна.
В. 355. Колодчак Кульчицька Марія.
В. 384. Карп Василь.

### ПОМЕРШІ ДІТИ:

В. 243. Янсевич Микола.
В. 324. Ярмоляк Василь.

### ЗІСТАВЛЕННЄ:

| | |
|---|---|
| З кінцем місяця серпня 1924 р. в У. Н. Союзі було дітий чл. | 8.715 |
| в місяцю вересни 1924 р. принято нових | 88 |
| в місяцю вересни 1924 р. принято нанова | 15 |
| в місяцю вересни 1924 р. принято з переступними листами | 18 |
| Разом | 8.836 |
| в місяцю вересни 1924 р. суспендовано | 87 |
| в місяцю вересни 1924 р. відійшло з Мол. Департ. до старших членів | 8 |
| в місяцю вересни взяли переступні листи | 9 |
| в місяцю вересни померло | 2 |
| Разом | 106 |
| З кінцем місяця вересня 1924 р. було дітий членів в У. Н. С. | 8.730 |

### ЗАГАЛЬНЕ ЗІСТАВЛЕННЄ:

| | |
|---|---|
| З кінцем місяця вересня 1924 р. в У. Н. Союзі було: | |
| повнолітних членів | 15.725 |
| дітий членів | 8.730 |
| Разом всіх обезпечених | 24.455 |

### УВАГА

**котру кождий відділовий урядник і член Українського Народного Союза повинен пильно прочитати і до неї тісно застосуватися.**

**Так повнолітні як і молодечі члени У. Н. Союза, оголошені в рекордовім звіті** за місяць вересень 1924 як **суспендовані або виключені за неплаченне місячних вкладок чи з інших причин згідно зі статутом організації, коли хотять і надальше бути членами У. Н. Союза, мусять зголоситися в** протягом сего місяця (жовтня) до своїх **відділів і вписатися наново, заплативши всі свої вкладки і залеглости до місцевої каси на руки відділових урядників. Єсли цего не зроблять до** кінця міс. жовтня, 1924, то в падолисті **1924 року мусять виповнити нові аплікації (просьби о принятте) наколи схотять бути дальше членами У. Н. Союза, подібно як кождий новий кандидат. Ці знов члени, так повнолітні** як і молодечі, котрі в місяци вересни 1924 р. взяли переступні листи а еще **доси не зголосилися до іншого правно** істнуючого **відділу У. Н. Союза,** мусять це зробити в місяци жовтни 1924 р., бо на другий місяць, то є в падолисті 1924, стратять всі членські права і **моглиби бути приняті тільки на підставі нових аплікацій (просьб о принятте).**

**І. Каштанюк**, гол. рек. секретар.



# НА ПОМІЧ УКРАЇНСЬКИМ ДІТЯМ

**Рідна Школа із Західної України кличе о поміч!**
**Поміч потрібна негайно!**
**Як помогти?**
**Нехай кожде українське товариство в Америці на найблизшому мітинґу ухвалять від себе допомогу в сумі від 5 до 25 долярів і зараз вишле на Рідну Школу до Обеднания.**
**А кождий свідомий Українець і Українка нехай вишле НЕЗАПЛАЧЕНИЙ досі народній податок за 1923 і 1924 до Обеднання, в сумі 6 долярів.**
**Тоді Обеднанне вишле зовсім вистарчаючу допомогу до старого краю на українські приватні школи і на оборону сих шкіл усіми можливими способами.**
**Спішіться, бо пізно іноді значить запізно!**
**Допомогу посилати через Обеднанне на адресу:**
**OBYEDNANNYE, 847 N. Franklin St., PHILADELPHIA, PA.**

# З ТЕРНОПОЛЯ.

## В память полаглих за вітчину.

(Із листу, який нам переслав д. В. Карачок.)

Велике народнє свято відбулося в Тернополі на Зелені Свята. Зі всіх дооколичних сіл прийшли процесії, які сформувалися біля середньої тернопільської церкви. Погода випала прегарна. Непроглядні маси народа уставилися в похід. Міщани, селяни, свідська і духовна інтелігенція, в супроводі хорального а й масового співу, під звуки звонів, вирушили в дорогу на цвинтар. Жваві бадьорні хлопці несли хоругви, а за ними повно дівчат, в гарних українських строях, несли вінці. Ті вінці були сплетені ріжно; деякі із смереки та цвітів, другі з самих квіток, а ще инші терневі на знак терневої долі України і тих борців, що за її свободу лягли. До вінців були припняті голубі ленти, а на них вишито ясним, жовтим шовком „Борцям за Волю".

На цвинтари відправлено молебень, а відтак було три промови, у яких згадано за тих, що віддали своє життя за народню справу.

Коли оден промовець згадав про тих, що конали у чистім поли, самі, тільки із своїми думками, що летіли ід своїй стороні, ід своїй рідні — народ бухнув голосним плачем. Деж би ні, коли кожний з них утратив когось близького та милого. І перед кожним наче із'явилось бліде лице, скрівавлені груди і та передсмертна туга бідних, самітних хлопців, як вони конали одинцем, наче сироти, на своїй, несвоїй землиці.

У память тим поляглим борцям за Україну, насипано на кладовищи могилу, а на ній поставлено високий на 20 метрів хрест із написом:

Спіть хлопці, спіть,
Про волю-долю сніть,
Про волю-долю вітчини;

Чиж можуть бути красші сни?

Тернопільські Ляхи були дуже люті, але не могли нічого вдіяти; боялися роздратувати український народ у таку хвилю. Біля хреста, перед торжеством, стояла наша міщанська варта цілу ніч, бо Поляки нагрожували, що знищать хрест.

Тепер, хочби і зрубали хрест, не знищать того вражіння, яке винесли люди із того народного свята. Спомин про геройську посвяту тисячів нашої молоді буде жити у памяти народу і запалить душу огнем святої любови до вітчини. Не сміє пропасти марне кров, пролята за волю українського народа. Ця кров і терпіння і знущання і насміх ворогів — це всьо мусить зродити месників і ціле покоління таке, що напише на своїм прапорі: „Воля або смерть!" і це гасло переведе в життя.

Вже і сліпі і самі вороги бачуть, що Українці вже більше рабами не будуть.

Як малий приклад, який дух панує в народі, хай послужить оце: В селі Білій відбувалось посвячення дзвонів. Цілу дзвіницю прибрано вінками і синьо-жовтими хоругвами. Коли Поляки хотіли поставити там і свої прапорці, українські дівчата кинулися на Ляхів, видерли їм польські хоругви і подерли на шматки.

Це велика річ, але вона вказує, що українське жіноцтво є тепер наскрізь патріотичне. Колиж національна свідомість захопила вже і українських дівчат та жінок, то будьмо певні, що Україна скоро визволиться від своїх ворогів. Патріотичне жіноцтво в народі дає подвійну відвагу і робить героїв навіть із звичайних людий. Україна скоро буде свобідною!

(Підпис полишаємо із зрозумілих причин).